

**PROJEKTI DIGITALIZACIJE LOKALNE KULTURNE BAŠTINE
KNJIŽNICE I ČITAONICE “FRAN GALOVIĆ” KOPRIVNICA
(2007.-2009.)**

**DIGITISATION PROJECTS OF LOCAL CULTURAL HERITAGE
IN “FRAN GALOVIĆ” KOPRIVNICA PUBLIC LIBRARY
(2007-2009)**

Dijana Sabolović-Krajina

Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica
dijana@knjiznica-koprivnica.hr

Kristian Ujlaki

Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica
kristian@knjiznica-koprivnica.hr

Josipa Strmečki

Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica
josipa@knjiznica-koprivnica.hr

UDK / UDC 027.3:004.9
Stručni rad / Professional paper
Primljeno / Received: 20. 1. 2011.

Sažetak

U radu su predstavljeni projekti digitalizacije zavičajne kulturne baštine, koje je Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica provodila od 2007. do 2009. godine: *Digitalizacija zavičajne i kulturne baštine – novine “Glas Podravine” 1950.-2007.*, *Digitalizirani koprivnički tisak 1950.-2008.* i *Fran Galović Online*. Ističu se glavni ciljevi ovih projekata: zaštita izvorne građe, veća pretraživost i šira dostupnost zavičajne građe korisnicima. Također se predstavljaju njihove glavne značajke: lokalni

karakter, partnerski i suradnički odnosi s baštinskim ustanovama i ostalim organizacijama, te suradnja s profesionalnim tvrtkama u postupcima digitalizacije. Istaknut će se činjenica da je ova knjižnica ostvarila prvi projekt u sklopu nacionalnog projekta digitalizacije “*Hrvatska kulturna baština*”, koji je od 2007. do 2009. godine provodilo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom, Muzejskim dokumentacijskim centrom i Hrvatskim državnim arhivom.

Ključne riječi: digitalizacija, kulturna baština, zavičajna kulturna baština, Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica

Summary

The paper presents three projects of digitizing the local cultural heritage organized and realized by the “Fran Galović” Koprivnica public library in the period from 2007 to 2009: *Digitisation of local and cultural heritage – “Glas Podravine” newspaper 1950-2007*, *Digitised Koprivnica press 1950-2008* and *The writer Fran Galović Online*. The main goals of digitisation projects are the following: protection of original materials, better searchability and availability. In addition, projects’ main characteristics are presented - local character, elements of cooperation and partnership, and cooperation with professional companies in digitisation. The paper also emphasizes that “Fran Galović” public library have realized the first project within the national digitisation project *Croatian cultural heritage (2007-2009)* conducted by the Croatian Ministry of culture in cooperation with the National and university library, Museum documentation centre, and the Croatian state archives.

Keywords: digitisation, cultural heritage, local cultural heritage, “Fran Galović” Koprivnica public library

1. Uvod

Prve korake u digitalizaciji kao tehničkom postupku, Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica poduzela je 2004. godine skenirajući stare razglednice Koprivnice i stavljajući ih na internet. Međutim, tek 2007. godine, uključivanjem u nacionalni projekt digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe *Hrvatska kulturna baština*,¹ počinje faza sustavnoga, projektnog pristupa digitalizaciji zavičajne tiskane kulturne baštine iz fonda Zavičajne zbirke Caproncensis.

---

¹ Portal Hrvatska kulturna baština. Dostupno na: <http://www.kultura.hr/>.

U to vrijeme, digitalizacija hrvatske kulturne baštine postaje sve zastupljenija tema u hrvatskom knjižničarstvu,² da bi nacionalni projekt digitalizacije *Hrvatska kulturna baština* napokon stvorio okvir za sustavan i koordiniran pristup digitalizaciji arhivske, knjižnične i muzejske građe zasnovan na europskim iskustvima, inicijativama i smjernicama. Digitalizacija građe baštinskih ustanova time je postavljena za osnovu stvaranja elektroničke kulture i u hrvatskim odnosima.³ Pri tome je isticana neophodnost kooperativnoga nacionalnog pristupa digitalizaciji uzimajući u obzir bogatstva 1.400 knjižnica, 200 muzeja i 15 arhiva koji djeluju u Hrvatskoj. Umjesto dotadašnjih stihijskih inicijativa u području digitalizacije kulturne baštine, projekt je trebao osigurati oslanjanje na strategiju kulturnog razvoja na razini korištenja informacijskih tehnologija te promicati lokalne zajednice s turističkog i obrazovnoga gledišta, a ustanove u kulturi kao vrijednost lokalne zajednice. Osnovni cilj bio je stvaranje značajnog i prepoznatljivog sadržaja koji proizlazi iz djelatnosti arhiva, knjižnica i muzeja i dugoročna održivost proizvoda. Uz to, isticao je pravilno shvaćanje digitalizacije, jer je pojam *digitalizacije kulturne baštine*, koji se koristi kao okosnica u ovom projektu, bio mnogo širi i složeniji od dotadašnje prakse mnogih ustanova u kulturi (pa i koprivničke), koje su koristile digitalizaciju najprije kao tehnički postupak. U ovako postavljenim okvirima Knjižnica i čitaonica "Fran Galović" Koprivnica je na lokalnoj razini osmislila projekte digitalizacije kulturne baštine, za koje je tražila i dobila finacijsku podršku za njihovu provedbu.

---

² Hrvatska knjižničarska zajednica se postupno informirala, poučavala i senzibilizirala na potrebu digitalizacije kulturne baštine, između ostaloga na seminarima *Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture*, koji se održavaju od 1997. godine, međunarodnim konferencijama "Knjižnice u digitalnom dobu" (*Libraries in the Digital Age* – LIDA), koje se od 1999. održavaju u Dubrovniku, 2. NAPLE konferenciji (Supetar, Brač, 5.-8. 10. 2007.) i 35. skupštini HKD-a (Plitvice, 27.-30. 9. 2006.). Po donošenju nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe, održane su obrazovne radionice za ravnatelje muzeja, arhiva i knjižnica. Jedna takva radionica održana je u Varaždinu, 14. 3. 2007. za područje sjeverozapadne Hrvatske. Cilj je bio upoznati sudionike s trogodišnjim programom digitalizacije građe hrvatskih arhiva, muzeja i knjižnica, te ih potaknuti na aktivno uključivanje.

³ Polazeći od digitalizacije kao *procesa zaštite kulturne baštine i mogućnosti povećanja dostupnosti vrijedne građe na nacionalnoj i internacionalnoj razini*, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske je 2007. godine prihvatilo inicijativu Hrvatskoga knjižničnog vijeća i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te predložilo i Hrvatskom muzejskom vijeću i Hrvatskom arhivskom vijeću da imenuju svoje predstavnike u Radnu skupinu za digitalizaciju kulturne baštine. Tako je program digitalizacije ovog dijela kulturne baštine određen kao jedan od strateških ciljeva Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

2. Projekti digitalizacije Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica

Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica je od 2007. do 2009. godine provela tri projekta digitalizacije: *Digitalizacija zavičajne i kulturne baštine – novine “Glas Podravine” 1950.-2007.*, *Digitalizirani koprivnički tisak 1950.-2008.* i *Fran Galović Online*.⁴

Uz informacijske potrebe knjižničnih korisnika, kao osnovnog mjerila u odabiru građe za digitalizaciju, te poštivanje osnovnih mjerila digitalizacije (*stručna obrada klasične građe s metapodacima koji omogućuju pretraživanje, digitalizacija kao tehnički postupak, dostupnost na internetu, upravljanje pravima za pristup i dugoročnu zaštitu*), model digitalizacije koji je osmislila koprivnička knjižnica ima nekoliko značajki.

Za razliku od projekata digitalizacije u hrvatskim knjižnicama do 2007. godine, *prva značajka* koprivničkih projekata je da se rezultati digitalizacije mogu ne samo pregledavati, nego i pretraživati na internetu po ključnim riječima i ostalim mjerilima.

Druga značajka je da se od samih početaka u lokalnoj zajednici isticala vrijednost projekata i njihov zavičajni značaj ne samo u odabiru građe, nego i u širokoj mreži partnerskih i suradničkih odnosa na lokalnoj razini koji doprinose osjećaju zajedničkog vlasništva nad konačnim proizvodom. Isticana je vrijednost digitalizacije u očuvanju zavičajnog identiteta u prevladavajućim postupcima globalizacije.

Treća značajka projekata je kooperativnost između baštinskih ustanova (knjižnice, muzeja, arhiva). Naime, pokazalo se da je kooperativni pristup digitalizaciji neophodan, ne samo na nacionalnoj, nego i na lokalnoj razini. Za razliku od tradicionalnog koncepta, po kojemu su arhivi, muzeji i knjižnice ustanove koje prikupljaju, obrađuju, štite artefakte kulturne baštine i “čuvaju za buduće naraštaje”, suvremeni koncept korištenja sofisticirane tehnologije daje im mogućnost širokog pristupa i dostupnosti zbirkama i građi (zaštitu i pretraživost). Digitalne zbirke prelaze fizičke granice i omogućuju pristup

---

⁴ Ovi projekti digitalizacije nastavljaju se na dotadašnje napore zaštite kulturne baštine u lokalnoj zajednici. Knjižnica Muzeja grada Koprivnice poduzela je program zaštite najstarije tiskane građe u razdoblju od 1997.-2003. i to mikrofilmiranjem novinskog fonda objavljenog do 1940., zatim zapisnika najstarijih koprivničkih čitaonica i društava te cehova, da bi 2008. godine dio ove građe (većina novina i zapisnici najstarijih koprivničkih čitaonica i knjižnica) bio digitaliziran ne s izvorne građe, nego s mikrofilmova, bez stavljanja na internet. Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica je počela zaštitu projektima digitalizacije novinskih fondova koji su izlazili/izlaze od 1945. do danas te ih stavila na internet.

svima, bez obzira gdje se stvarno nalaze, tako da korisniku, u krajnjoj liniji, uopće nije važno u kojoj ustanovi se originali nalaze.

Četvrta značajka projekata je suradnja s tvrtkama koje se dugi niz godina profesionalno bave digitalizacijom kao postupkom i programskim rješenjima, te posjeduju vrhunsku opremu i znanje. Budući da koprivnička knjižnica nema osoblja s vještinama, znanjima i sposobnostima za obavljanje ovih poslova digitalizacije, kao ni profesionalne uređaje za skeniranje, odlučila se za uslugu “izvana” (*out-sourcing*).

2.1. Projekt “Digitalizacija zavičajne i kulturne baštine – novine “Glas Podravine” 1950.-2007”

Neposredni povod realizaciji projekta *Digitalizacija zavičajne i kulturne baštine – novine “Glas Podravine” 1950.-2007.*⁵ su obrazovne, znanstvene, stručne i informativne potrebe knjižničnih korisnika i problemi koji su se javljali zbog teškoća u pretraživanju građe zavičajnog značaja. Upravo su zavičajni novinski fondovi najopsežniji izvor informacija o životu lokalne zajednice, zanimljiv ne samo mnogobrojnim mogućim korisnicima (povjesničarima, novinarima, studentima, učenicima i općem čitateljstvu) u lokalnoj zajednici, nego i šire, korisnicima iz zemlje i inozemstva. Međutim, poput ostalih periodičkih publikacija teško su pretraživi, jer ih zbog nedostatka stručnih djelatnika rijetko koja manja narodna knjižnica analitički obrađuje. Njihovu dostupnost korisnicima ograničava i činjenica da su zaštićeni dio knjižničkog fonda (ne mogu se posuđivati izvan knjižnice). Stoga je koprivnička knjižnica odlučila iskoristiti najsuvremenije tehnološke mogućnosti kako bi se osigurala što šira pristupačnost zavičajnim novinskim fondovima.

Za početak digitalizacije odabran je tjednik *Glas Podravine*, lokalne novine s najdužom neprekinutom tradicijom izlaženja od 1950. godine. To je bio prvi projekt ostvaren u sklopu nacionalnog projekta digitalizacije *Hrvatska*

---

⁵ Dostupno preko www.knjiznica-koprivnica.hr ili izravno na mrežnoj stranici <http://library.foi.hr/glas/>. Voditeljica projekta je mr. sc. Dijana Sabolović-Krajina. Tehnička pomoć u formiranju tzv. idealnog primjerka “Glas Podravine” Mirjana Batarilo, Zvezdana Trgovčević, Karlo Galinec iz Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica te Božica Anić iz Muzeja grada Koprivnice i Sofija Klarin iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

kulturna baština.⁶ Uz Ministarstvo kulture RH, projekt je financijski pomogao i Grad Koprivnica.⁷

Nakladnik novina, Poduzeće “Glas Podravine” je koprivničkoj knjižnici za ovu namjenu ustupio izdavačka prava, budući da se radi o nekomercijalnoj upotrebi.

U ostvarenju projekta koprivnička knjižnica je intenzivno surađivala s Muzejom grada Koprivnice, još jednom baštinskom ustanovom i to prvotno na formiranju tzv. idealnog primjerka s ciljem prikupljanja potpunih godišta, brojeva i stranica “Glasa Podravine”. Budući da idealni primjerak ove periodičke publikacije ne posjeduju ni Knjižnica, niti Muzej, a niti Poduzeće “Glas Podravine” u pomoć su, u suradnji sa sredstvima javnog priopćavanja (tiskanim i elektroničkim, lokalnim i nacionalnim), pozvani građani. Tek na kraju, za pronalaženje preostalih nekoliko brojeva i godišta, potražila se pomoć Nacionalne i sveučilišne knjižnice.

Projekt je ostvaren u suradnji s tvrtkama koje se dugi niz godina profesionalno bave digitalizacijom kao postupkom i programskim rješenjima, te posjeduju vrhunsku opremu i znanje.⁸ Rezultat je elektronička preslika tjednih novina “Glas Podravine”, koji se kao gotovo cjelovita građa uređena za pregledavanje i pretraživanje po različitim mjerilima može naći samo u ovoj

---

⁶ Projekt “Digitalizacija zavičajne i kulturne baštine – novine “Glas Podravine” 1950.-2007” jedan je od nekoliko projekata koje je 2007. Ministarstvo kulture RH izabralo na natječaju za provedbu nacionalnog programa digitalizacije Hrvatska kulturna baština.

⁷ Za digitalizaciju “Glasa Podravine” Ministarstvo kulture izdvojilo je 80.000 kuna, Grad Koprivnica 20.000 kuna, a Knjižnica 4.349,50 kuna iz vlastitih prihoda.

⁸ ArhivPRO d.o.o. Koprivnica (www.arhivpro.hr) obavio je prvu fazu digitalizacije koja se sastoji od sljedećih postupaka: 1) tehnička priprema i skeniranje građe na specijalnom skeneru book2net (www.book2net.de) velikog formata i visoke rezolucije; 2) izrada master datoteka uz upisivanje EXIF podataka te obrada skeniranih dokumenata prema preporukama i smjernicama Ureda za digitalizaciju nacionalne baštine; 3) automatizacija postupaka obrade izvedenih datoteka (derivated images), raspoznavanja teksta – OCR i priprema tekstualnih i slikovnih datoteka za prikaz na internetu. Point d.o.o. Varaždin (<http://www.point-vz.hr>) obavio je drugu fazu digitalizacije koja se sastoji od sljedećih postupaka: 1) razvoj posebnih programskih pomagala za ubrzavanje daljnjih postupaka digitalizacije – pomagalo za konvertiranje skeniranog materijala u format i veličinu prihvatljive za prezetaciju online na internetu i offline unutar ustanove, utiskivanje EXIF podataka, tj. podataka o autorskim pravima i sl., zatim pomagalo za pročišćavanje OCR teksta koji sadrži određeni postotak krivo interpretiranih i neprepoznatih znakova proizašlih kod pretvaranja slika ili grafičkih sadržaja u slova, istovremeno formatiranje teksta kako bi bio što čitljiviji, prebacivanje formatiranog i ispravljenog sadržaja u lokalnu SQL bazu pomoću koje se vrši lokalno pretraživanje sadržaja i omogućuje prebacivanje podataka na internet, te dodatne funkcije kojima se ažuriraju podaci o godištima i datumima izlaženja pojedinog sveska, te upis ključnih riječi.

bazi.⁹ Baza je lako i pregledno pretraživa, a informacije brzo dostupne za korisnike. Može se dopunjavati novim godištim. Pretraživati se može pomoću ključnih riječi, godišta, godina, brojeva na dva načina – prikazom slika uz mogućnost podešavanja veličine i listanje te po punom tekstu dobivenom pomoću OCR-a.¹⁰ Budući da rezultat OCR-a nije u potpunosti točan te su moguće pogreške u raspoznatom tekstu, istaknuta je preporuka da se za točan sadržaj koristi skenirani predložak.¹¹

Savjetodavnu pomoć u ostvarivanju projekta (prvenstveno u formuliranju projektnog zadatka i tehničkih zahtjeva) pružao je Ured nacionalnog projekta digitalizacije “Nacionalna kulturna baština”. Budući da se radilo o pilot projektu, korisnici portala su poticani na davanje primjedbi radi daljnjeg poboljšanja. Naglašena je otvorenost za ispravke, daljnju doradu i dopunjavanje novom građom kao jedna od osnovnih prednosti ovoga digitaliziranog proizvoda.

2.2. Projekt Digitalizirani koprivnički tisak 1950.-2008.

Projekt *Digitalizirani koprivnički tisak 1950.-2008.* svojevrsni je nastavak pilot-projekta digitalizacije lokalnih novina *Glas Podravine*.¹² Povod za ostvarenje i ovog projekta bile su informacijske potrebe korisnika da na brz i pristupačan način dođu do raznorodnih podataka o zavičaju i lokalnoj zajednici.

Na jednom mrežnom mjestu okupljene su digitalne reprodukcije koprivničkih novina, koje oslikavaju društvene, kulturne i političke prilike u lokalnoj zajednici nakon Drugoga svjetskog rata. Dobiva se uvid i u način njihovog pisanja, pa je tako tjednik *Glas Podravine* desetljećima u svakom segmentu, pod snažnim političkim pritiskom mogao samo informirati, ukoliko su se događaji uklapali u političke stereotipe, ali ne i kritički sagledavati i komentirati ista ta zbivanja. No, bez njega se danas u lokalnoj zajednici mnogo toga ne bi znalo niti shvaćalo, pa je digitalizacija ovoga medija u razdoblju od 1950. do 2008. iznimno važan kulturološki projekt. Na portalu je zastupljen kulturni

---

⁹ Statistički gledano, elektronički primjerak *Glasa Podravine* sastoji se od 58 godišta, 2.643 broja i 40.784 stranica.

¹⁰ OCR (Optical Character Recognition) je pomagalo za optičko raspoznavanje znakova.

¹¹ <http://library.foi.hr/glas/pomoc.aspx>

¹² Portalu se pristupa na www.knjiznica-koprivnica.hr ili izravno na <http://dkt.arhivpro.hr>. Uredništvo: Dijana Sabolović-Krajina (ideja i razrada projekta), Kristian Ujlaki, Karlo Galinec i Zvezdana Trgovčević. Izrada koncepta, programiranje i skeniranje građe povjereno je Arhiv-Pro d.o.o. Koprivnica.

gimnazijski časopis *Osvit* (1953.-1964.),¹³ potom *Susreti, smotra suvremenih prosudbi mladih Podravine* (1971.), list koji je smatran najprovokativnijom tiskovinom koja se “u Koprivnici pojavila cijelo stoljeće unazad i koja je izlazila trusne 1971., kada su objavljena jedina njena četiri broja u tri sveska”.¹⁴ *Ruke, književni prilog Glasa Podravine* (1977.-1979.), pružao je prostor za objavljivanje radova afirmiranim i neafirmiranim, najvećim dijelom lokalnim pjesnicima i književnicima. *LOK, list omladine Koprivnica* (1979.-1989.), bavio se temama za mlade, glazbom, radnim akcijama, kulturom, a zadirao je i u politiku onoliko koliko je u to vrijeme bilo moguće.¹⁵

Koprivnički magnum, tabloid (1990.-1991.), *Novi magnum, tabloid* (1991.), i *Podravski tjednik, nezavisne novine* (1992.) predstavljaju zanimljive primjere tiskovina koje su se javile ranih 90-ih godina 20. stoljeća kao rezultat novoga političkog stanja u kome više nije bilo ideološke ili političke stege ni nadzora.¹⁶ *Koprivničke novine, nezavisni tjednik* (1995.-1996.), predstavlja najzobiljniji pokušaj konkurencije tjedniku “Glas Podravine”. Obrađivao je lokalne teme iz svih sfera života i težio biti “nezavisan” od političkih utjecaja i zagovarati interese i građanske vrijednosti Koprivnice i njenih stanovnika.

Osim *Glasa Podravine*, koji je i ovdje zastupljen u obliku koji je najbliži tzv. idealnom ili potpunom primjerku, ostali naslovi digitalizirane novinske

¹³ Časopis je zanimljiv zbog toga što su u njemu svoje prve tekstove objavljivali tada koprivnički gimnazijalci, a danas akademik i teoretičar književnosti Milivoj Solar, slikar i scenograf Zlatko Kauzarić-Atač, književnici Pajo Kanižaj i Miroslav Dolenc-Dravski te mnoge druge osobe poznate u lokalnoj zajednici po svojem društvenom i stvaralačkom zalaganju.

¹⁴ List je pokrenula skupina vrlo mladih intelektualaca, a za svoje vrijeme bio je iznimno politički otvoren, potpuno se odmaknuvši od tadašnje političke frazeologije. Predstavljao je pravu političku i društvenu “diverziju” za rigidni sustav u kojem je nastao, tako da je sa slomom Hrvatskog proljeća morao nestati. Istodobno je i u zanatskom smislu bio vrlo kvalitetno i inovativno uređivan. Tiskana su tri broja, sva tri u različitim formatima, tako da su osim sadržajem privlačili pozornost i grafičkim rješenjima te fotografijama. Kao zanimljivost valja spomenuti da je u prvom broju objavljeno “Pismo iz Koprivnice” Miroslava Krleže, neobjavljivano od 1920-ih. Nedugo zatim uredništvo “Susreta” primilo je brzojav Miroslava Krleže u kojem on i Krsto Hegeđušić čestitaju na prvom broju i uz najljepše želje prilažu novčani prilog u znak potpore.

¹⁵ Počeci lista LOK bili su vrlo skromni, i tehnički i kadrovski, da bi postupno uspio obilježiti jedno razdoblje koprivničkog novinarstva, a i pokrenuti niz projekata na kulturnoj sceni mladih, od rocka i stripa do kazališta i književnosti.

¹⁶ Novonastalu slobodu iskoristili su navedeni naslovi i ispunili lokalni medijski prostor koji je desetljećima bio pod nadzorom vladajućega političkog režima. Glavna značajka ovih tiskovina bila je senzacionalizam i relativno malo izdanih brojeva i ubrzani nestanak s lokalne medijske scene uzrokovan financijskim, organizacijskim ili tržišnim razlozima.

građe odraz su zastupljenosti tiskanih primjeraka u fondu koprivničke knjižnice.¹⁷

Najveći pomak u odnosu na prvi projekt digitalizacije Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” napravljen je u ovom portalu u primjeni najnovije tehnologije za prikaz skenirane građe u visokoj rezoluciji – Microsoft Silverlight.¹⁸ Kao pionirsko dostignuće u Hrvatskoj, prvi put je upravo na ovoj digitaliziranoj građi omogućeno da se tražena ključna riječ automatski markira na slici, a ne samo na OCR tekstu, kao do tada.

Važan i nezaobilazan dio projekta bilo je ishođenje autorskih prava, te ostvarivanje kontakta s izdavačima.¹⁹ Najveći problem bili su izdavači tiskovina koji su nestali s društvene scene bez poznatih sljednika. Problem eventualne, nenamjerne povrede autorskih prava riješen je u Pravilima o korištenju digitalizirane građe i pozivom zainteresiranim da ukažu na nepravilnosti kako bi se ispravile, budući da mrežno mjesto *Digitalizirani koprivnički tisak* slijedi načela otvorenog pristupa znanju i informacijama i sva objavljena građa predstavlja javno dostupnu kulturnu baštinu Hrvatske.²⁰ S druge strane, Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica je zaštitila svoja prava kao vlasnik portala.²¹

Pretraživanje koprivničkoga novinskog fonda moguće je u cjelokupnoj bazi digitalizirane građe koja sadrži više od 50.000 novinskih stranica iz devet naslova tiska koji je izlazio u Koprivnici od 1950. do 2008. Osnovno pretraživanje i pregledavanje se odnosi na odabir publikacija odnosno naslov novina na osnovnoj stranici.²²

---

¹⁷ Namjera je pojedinačne brojeve koji nedostaju dopuniti i digitalizirati u suradnji s drugim kulturnim ustanovama i građanima.

¹⁸ Spomenuta tehnologija objedinila je brzi prijenos velike datoteke skeniranih novina na internetu, kvalitetan prikaz na internetu te brzo i precizno pretraživanje izravno na slikama na sučelju jednostavnom za korištenje. Vidi: <http://dkt.arhivpro.hr/?help=1>

¹⁹ Od planiranih naslova za digitaliziranje nije postignut dogovor s “Podravskim listom”, zbog nezainteresiranosti vlasnika.

²⁰ Citirati

²¹ <http://dkt.arhivpro.hr/?simpletext=30>

²² Budući da nakon raspoznavanja (OCR) sadržaj nije u potpunosti popravljan, u tekstu je moguća pojava određenih grešaka, pa se i ovdje preporučuje usporedba sa skeniranom slikom.

2.3. Projekt “*Fran Galović Online*”

Fran Galović Online je treći projekt digitalizacije Knjižnice i čitaonice “*Fran Galović*” Koprivnica.²³ Grafička i mrežna izvedba povjerena je lokalnim tvrtkama s kojima je knjižnica već ranije surađivala.²⁴ Predstavlja stvaralaštvo i osobnost najpoznatijeg zavičajnika, pjesnika i književnika Frana Galovića²⁵ čije ime od 1991. godine nosi koprivnička knjižnica. Velik interes što ga i danas pobuđuje Galovićevo stvaralaštvo, obrazovne i znanstvene potrebe te nastojanja da se njegov lik i djelo učine dostupnim najširem krugu korisnika na internetu ponukali su koprivničku knjižnicu da digitalizira ovaj iznimno vrijedan dio svoje zavičajne zbirke.²⁶ Tako se u virtualnim sferama došlo do mogućnosti pregledavanja i pretraživanja svih knjiga iz Galovićevih sabranih djela.²⁷ Digitalizacijom su zaštićeni izvornici, a internet omogućuje trenutnu dostupnost preko 2.000 digitaliziranih stranica njegovih pjesama, drama, pripovijesti, članaka i kritika.²⁸

Sama internet stranica oblikovana je jednostavno, pregledno i vrlo informativno te je prilagođena korisnicima različitih stupnjeva računalne pismenosti. Struktura se sastoji od pet dijelova: *Naslovna stranica, Fran Galović, Fotografije i dokumenti, O projektu, te Impresum i kontakt. Naslovna stranica*

---

²³ Pristup portalu moguć je na www.knjiznica-koprivnica.hr ili izravno na portalu <http://frangalovic.com>. Uredništvo: Dijana Sabolović-Krajina (glavna i odgovorna urednica), Josipa Strmečki i Zvezdana Trgovčević. Priprema većine tekstova: Dijana Sabolović-Krajina. Priprema bibliografije: Josipa Strmečki.

²⁴ Radi se o tvrtkama ArhivPro d.o.o. (www.arhivpro.hr) i Artra d.o.o. (<http://www.artra.hr/>).

²⁵ Fran Galović je rođen u selu Peteranec, nedaleko od Koprivnice 1887. godine, a poginuo je na samom početku Prvoga svjetskog rata na mačvanskom bojištu u Srbiji. Pisao je mnogo i u jedanaest godina spisateljskoga rada ostvario pozamašan i raznolik književni opus, ali je objavio svega četiri knjige. Tek posthumno, objavljena su mu sabrana djela u redakciji Julija Benešića koja predstavljaju ishodište za sva kasnija izdanja. Galovićeva djela obojena su utjecajima onodobnih umjetničkih i književnih pravaca i vjerno ocrtavaju stanje hrvatske književne moderne.

²⁶ Digitalizirana je Galovićeva poezija (Pjesme i Pjesme II – drugo izdanje), pripovijesti (Pripovijesti I, 1903-1912 i Pripovijesti II, 1912-1914, drame u pet svezaka (Drame I, 1903-1906, Drame II, 1907, Drame III, 1908, Drame IV, 1908-1911, Drame V, 1912-1913), te Članci i kritike 1902-1914. Potonja knjiga posuđena je iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice i digitalizirana te je na taj način upotpunila Benešićev komplet djelom koje koprivnička knjižnica ne posjeduje.

²⁷ Budući da se dogovor o digitalizaciji nije mogao postići s izdavačem najnovijih izdanja Galovićevih sabranih djela, problem je riješen digitalizacijom najstarijih izdanja, koja ne podliježu zakonu o autorskim pravima.

²⁸ <http://frangalovic.com/index.php?link=201>

pruža uvid u potpun sadržaj Galovićevih sabranih djela, pojedinačno ili pretraživanjem po pojmovima. Svako od pojedinih Galovićevih djela moguće je pregledavati na tri razine: po naslovu, sadržaju i naslovnici, “prelistavanjem” sustava stranica, odnosno naslova ili poglavlja koja ih sačinjavaju. Korisnici koji su već upoznati s djelom Frana Galovića, mogu ovo opsežno gradivo pretraživati po pojmovima, prema godini izdanja ili vrsti djela. Nakon toga slijedi uputa gdje se i koliko puta traženi pojam javlja. Najopsežnija i najrazrađenija je kategorija *Fran Galović* s nizom od četiri potkategorije: *Biografija*, *bibliografija* i *kontekst*; *Stvaralaštvo*; *Recepcija Galovićevih djela*; *Popratna građa*²⁹ te poveznica koje iscrpno informiraju o životu i djelovanju ovoga pjesnika, pripovjedača, dramatičara, književnika i kazališnog kritičara. Poveznice su neupadljivo markirane i omogućuju dinamično i lako prelaženje sa sadržaja na sadržaj, ovisno o korisnikovim interesima, kao i izravno povezivanje s Galovićevim djelima koja se u pojedinim tekstovima spominju. Činjenica da se iza svake potkategorije navode značajni literarni izvori³⁰ od velike je pomoći i koristi korisnicima koji pišu stručne radove. Za pregledavanje slikovnog sadržaja (*Fotografije* i *dokumenti*) ugrađeno je suvremeno i vrlo sofisticirano pomagalo za zumiranje prilagođeno različitim razinama sposobnosti vida korisnika, kojim se upravlja pomoću simbola ili pomicanjem kotačića na elektroničkom mišu.

Valja naglasiti i oblikovanje internetske stranice, za koje je nadahnuće pronađeno u samom Galovićevom djelu, u pjesmi “*Višnje*” iz kajkavskog ciklusa *Z mojih bregov* po kojemu je Galović i najpoznatiji. Crveni ton je glavna odrednica vizualnog oblikovanja, a podloga same stranice obogaćena je tonovima koji podsjećaju na tradiciju i baštinu te ostvaruju poveznicu sa starim (knjiga, pisano djelo) i novim medijima (internet, digitalni kod). Minimalistički pristup oblikovanju bez nepotrebnih pretjerivanja u grafičkim efektima izravno je utjecao i na funkcionalnost, odnosno jednostavnost korisničke interakcije sa stranicom.

3. Informiranje, senzibiliziranje i poučavanje o projektima digitalizacije zavičajne kulturne baštine

Senzibiliziranje, poučavanje i informiranje stručnjaka, prvenstveno knjižničara kroz pouku i najšire lokalne i korisničke zajednice kroz promotivne i obrazovno-animacijske aktivnosti o prednostima najsuvremenije tehnologije u

²⁹ <http://frangalovic.com/index.php?link=21>

³⁰ <http://frangalovic.com/index.php?link=411> <http://frangalovic.com/index.php?link=21>

zaštiti i promociji lokalne kulturne baštine važne su značajke projekata digitalizacije koje je do sada provela Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica. Pri tome se ističe njihova vrijednost za lokalnu zajednicu, ali i društvo općenito.³¹

Valja naglasiti da je u pripremnoj fazi prvog projekta digitalizacije u koprivničkoj knjižnici održan Okrugli stol pod nazivom *E-kultura: Digitalizacija kulturne baštine – lokalne vrijednosti u EU kontekstu*.³² Sudionici su bili predstavnici lokalnih kulturnih i obrazovnih ustanova – knjižnica, muzeja, regionalnog arhiva i škola. Cilj je bio pobuditi interes za spoj lokalne povijesti, kulturne baštine i tehnologije, odnosno promovirati značaj lokalne kulturne baštine u europskom kontekstu korištenjem najsuvremenije tehnologije i postupaka digitalizacije. Javnoj prezentaciji digitaliziranih novina *Glas Podravine*,³³ prvog projekta ostvarenog u sklopu nacionalnog projekta *Hrvatska kulturna baština*, prisustvovali su i knjižničari iz drugih hrvatskih gradova (Zagreba, Zadra, Karlovca, Vinkovaca, Varaždina i dr.), koji su nakon toga pokrenuli vlastite, slične projekte digitalizacije. Pri prezentaciji portala *Digitalizirani koprivnički tisak 1950.-2008. i Fran Galović Online*³⁴ pozvani su lokalni urednici i novinari koji su sudjelovali u radu digitaliziranih tiskovina, kako bi se upoznali sa svojim radovima u novom, elektroničkom obliku. Najviše su prednosti prepoznali u količini i dostupnosti podataka koje portal sadrži, kao i u uštedi vremena pri pretraživanju građe i uštede prostora u odnosu na tiskanu građu. Prepoznali su i jednostavnosti izrade vlastitih bibliografija, a kao najzanimljiviju prednost istakli su važan i vrlo zanimljiv izvor podataka za izučavanje lokalne tematike.

Od najnovijih inicijativa u poučavanju i širenju informacija o digitaliziranoj građi Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica, treba spomenuti

³¹ Već na okruglom stolu povodom 60. godišnjice osnivanja Gradske knjižnice u Koprivnici pod nazivom *Kakvu knjižnicu želimo u budućnosti* (3. 11. 2005.), jedan od zaključaka i postavljenih ciljeva bila je digitalizacija zavičajne tiskane baštine i suradnja sa srodnim ustanovama u kulturi, ali i turističkim organizacijama, zavičajnim piscima i stvarateljima. Uz to, digitalizacija i korištenje suvremene tehnologije u promidžbi kulturne baštine kao najvrednijeg dijela koprivničkog identiteta postavljeni su kao jedan od ciljeva Lokalne agende 21 Grada Koprivnice. Dostupno na: <http://www.koprivnica.hr/gradska-uprava/znacajnji-dokumenti/znacajnji-dokumenti>

³² Okrugli stol E-kultura: Digitalizacija kulturne baštine – lokalne vrijednosti u EU kontekstu, Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica, 7. 5. 2007.

³³ Predstavljanje projekta *Digitalizacija zavičajne i kulturne baštine – novine “Glas Podravine” 1950.-2007.*, Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica, 12. 3. 2008.

³⁴ Predstavljanje projekata *Digitalizirani koprivnički tisak 1950.-2008. i Fran Galović Online*, Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica, 30. 6. 2009.

uvrštavanje sadržaja i pretraživanje portala u informacijsku pouku zainteresiranih korisnika koju vode knjižničari Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica.³⁵ Osim toga, svoja iskustva i znanja koprivnički knjižničari prenose zainteresiranim kolegama na stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu.³⁶

4. Zaključak

Positivni rezultati u korištenju digitalizirane građe poticaj su Knjižnici i čitaonici “Fran Galović” Koprivnica za nove projekte.³⁷ Nakon tri projekta digitalizacije koprivničke kulturne baštine, provedenih od 2007. do 2009. godine, (*Digitalizacija “Glasa Podravine” (1950.-2007.)*, *Digitalizirani koprivnički tisak (1950.-2008.)* i *Fran Galović Online*), namjera je digitalizirati zbirku razglednica stare Koprivnice (oko 300 jedinica), koja je sastavni dio Zavičajne zbirke “Caproncensis” u suradnji s drugim kulturnim ustanovama i koprivničkim građanima. Drugi planirani projekt je pokretanje Portala *Koprivnička kulturna baština*, kako bi se na jednom mjestu objedinili dosadašnji lokalni projekti digitalizacije, ali i otvorile mogućnosti sustavnog strukturiranja i objedinjavanja budućih projekata digitalizacije raznolike zavičajne baštine. Cilj je promocija, široka dostupnost i laka pretraživost, zaštita izvornika i informiranje o koprivničkoj kulturnoj baštini kao vrijednosti lokalne zajednice korištenjem najsuvremenije tehnologije. U suradnji s ustanovama i pojedincima koji bi sudjelovali u projektu (knjižnica, muzej, arhiv, povjesničari

³⁵ Poučavanje se provodi pod nazivom “Osobni knjižničar”, budući da se radi o personaliziranim uslugama poučavanja u malim skupinama do četiri polaznika. Korisnike se poučava za korištenje elektroničkih kataloga i digitaliziranih baza podataka kojima pristupaju s internetske stranice Knjižnice (www.knjiznica-koprivnica.hr). Između ostalih sadržaja, korisnike se poučava za korištenje digitaliziranih baza projekata “Fran Galović Online” (<http://frangalovic.com/>) i “Digitalizirani koprivnički tisak” (<http://digital.arhivpro.hr/glaspodravine/>).

³⁶ Svoja znanja i iskustva u digitalizaciji kulturne baštine koprivnički knjižničari su do sada predstavili na stručnim skupovima u zemlji (Sabolović-Krajina, D. Digitalizacija novinskih fondova kao lokalna vrijednost. // 36. skupština HKD-a (usluge@usluge.hr), Pula, 1.-4. 10. 2008. (izlaganje) ; Strmečki, J., K. Ujlaki. Digitalizirane baze Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica”. // Stručni skup “Zavičajna zbirka – baza podataka o zavičaju”, Gradska knjižnica Đurđevac, Đurđevac, 12. 10. 2009. (stručno predavanje) i inozemstvu (Ujlaki, K.; K. Galinec. Digitisation as a local community value. // IFLA (Libraries create futures : Building on cultural heritage), Milano, 23.-27. 08. 2009. [citirano: 2010-03-30]. Dostupno na: <http://www.ifla.org/annual-conference/ifla75/poster-sessions.htm> (izlaganje na posterima).

³⁷ Samo portal Digitalizirana građa “Glas Podravine” u dvije godine postojanja bilježi preko 64.000 posjeta.

umjetnosti, turistička zajednica itd.) izradilo bi se središnje mjesto na internetu – digitalni repozitorij – za pohranu koprivničke kulturne baštine, koji će koristiti sve ustanove koje su na bilo koji način vezane uz kulturnu djelatnost Koprivnice i koprivničkog kraja.

Potrebe korisnika, prvenstveno u znanstveno-obrazovnom i istraživačkom radu, kao i svakodnevnom životu, povod su i polazište pokretanja ovih projekata digitalizacije, kao i svih dosadašnjih aktivnosti Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica.

LITERATURA

ArhivPRO d.o.o. tvrtka za digitalizaciju ili skeniranje knjiga i dokumenata svih vrsta i formata. [citirano: 2010-03-30]. Dostupno na: www.arhivpro.hr

Dizajnerska tvrtka Artra [citirano: 2010-03-30]. Dostupno na: <http://www.artra.hr/>

Hrvatska kulturna baština [citirano: 2010-03-30]. Dostupno na: <http://www.kultura.hr/>

Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica [citirano: 2010-03-30]. Dostupno na: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/>

Point d.o.o. Varaždin tvrtka za programske proizvode za knjižnice, profesionalno skeniranje, digitalizaciju i web prezentaciju knjiga i časopisa [citirano: 2010-03-30]. Dostupno na: <http://www.point-vz.hr>

Portal Digitalizirani koprivnički tisak [citirano: 2010-03-30]. Dostupno na: <http://dkt.arhivpro.hr>

Portal Fran Galović Online [citirano: 2010-03-30]. Dostupno na: <http://frangalovic.com/>

Portal “Glas Podravine” [citirano: 2010-03-30]. Dostupno na: <http://library.foi.hr/glas/Portal>

Sabolović-Krajina, D. Digitalizacija novinskih fondova kao lokalna vrijednost. // 36. skupština HKD-a (usluge@usluge.hr), Pula, 1.-4. 10. 2008. (izlaganje).

Strmečki, J., Kristian Ujlaki. Digitalizirane baze Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica. // Stručni skup “Zavičajna zbirka – baza podataka o zavičaju”, Gradska knjižnica Đurđevac, Đurđevac, 12. 10. 2009. (stručno predavanje).

Ujlaki, K.; K. Galinec. Digitisation as a local community value. // IFLA (Libraries create futures : Building on cultural heritage), Milano, 23.-27. 08. 2009. [citirano: 2010-03-30]. Dostupno na: <http://www.ifla.org/annual-conference/ifla75/poster-sessions.htm> (izlaganje na posterima).